

Ministerul Educației Naționale
Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
Facultatea de Istorie și Filologie

PRAGUL – LIMITA DEPĂȘITĂ

în lumea basmului popular

Coordonator științific:
Prof.univ.dr. Mircea Braga

Doctorand:
Alexandra Cristea (Gruian)

Alba Iulia
2013

Cuprins

I. Introducere	5
II. „La început a fost mitul” – abordare epistemologică și gnoseologică	10
1. „La început a fost mitul”	10
2. Abordare epistemologică și gnoseologică	15
III. De la PERAS- la complexul peratologic	22
1. Definirea hotarului din punct de vedere filosofic	22
2. Definirea hotarului din punct de vedere antropologic și etnologic	30
IV. Lumea de hotar	41
1. Imaginarul orizontalității sau Drumul spre marginile orizontului	41
1.1. Podul, răscrucea dintre lumi: <i>Ileana Simziana</i> (Petre Ispirescu).....	41
1.2. Pustiul, spațiul descarnat al Nimicului: <i>Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte</i> (Petre Ispirescu).....	52
1.3. Pădurea, labirintul inconștientului: <i>Țugulea, fiul unchiașului și al mătușei</i> (Petre Ispirescu).....	63
<i>Ginerele împăratului Roșu</i> (Simion Florea Marian).....	74
1.4. Marea, premateria lichidă: <i>Frumoasa Lumii</i> (I. Oprișan).....	86
1.5. Heleșteul, lumea de sub oglinda apei: <i>Broasca țestoasă cea fermecată</i> (Petre Ispirescu).....	94
2. Metafore axiomatice ale imaginarului coborârii	103
2.1. Prăpastia sau groapa, metafore ale pântecului: <i>Fiul Iepeii</i> (Simion Florea Marian).....	103
2.2. Podeaua, limita uraniană a tărâmului subpământean: <i>Cele douăsprezece fete de împărat și palatul cel fermecat</i> (Petre Ispirescu)	114
2.3. Fântâna, sorbul dintre lumi: <i>Măr și Păr</i> (Ion Pop-Reteganul).....	126
2.4. Mormântul ca locaș de inițiere: <i>Sântu Nicolai</i> (Simion Florea Marian).....	137
3. Imaginarul ascensiunii	150
3.1. Arborele cosmic / copacul cosmogonic sau osia lumii: <i>Piciul ciobănașul și pomul cel fără căpătâi</i> (Petre Ispirescu).....	150
<i>Copacul-minune</i> (Josef Haltrich).....	158
<i>Bulimandă și Mândra-Lumei</i> (Simion Florea Marian).....	162
3.2. Tărâmul de dincolo de noi: <i>Frumoasa Lumii, Viteaza Lumii</i> (I. Oprișan).....	168

3.3. Peștera din munți: <i>Zâna zânelor</i> (Petre Ispirescu).....	176
3.4. Scara, instrument al inițierii orfice: <i>Porcul cel fermecat</i> (Petre Ispirescu).....	182
3.5. Ascensiunea spre Soare: <i>Fata răpită de Soare</i> (I. Oprișan).....	193
<i>Levizoara și Mugurel</i> (I. Oprișan).....	198
3.6. Urcarea în lumea reală: <i>Prâslea cel voinic și merele de aur</i> (Petre Ispirescu).....	202
V. Concluzii	213
VI. Bibliografie	217

Dintre genurile literaturii populare, basmul a devenit, în opinia noastră, cel mai important mijloc de spargere a hotarelor între generații. În fața lui, devenim cu toții copii, adică refacem drumul invers care ne conduce spre „interior”, spre Sine. Dar analiza basmelor implică o abordare **interdisciplinară**. **Folcloristica** este cea care ne pune la dispoziție materialul, dar studiul nu se poate realiza fără **teoria mentalităților**, **istoria religiilor** și a **miturilor**, sau noile abordări ale **teoriei imaginarului** și **antropologiei culturale**. Înțelegerea substratului precreștin, dar mai ales pătrunderea în mentalitatea comunităților arhaice sunt deosebit de dificile, deoarece mentalitatea se adaptează evenimentului istoric.

Basmul, potrivit lui Mircea Eliade, este o „degradare a ceea ce e sacru”¹, el repetă, folosind alte mijloace, scenariul inițiativ exemplar, prelungind „«inițierea» la nivelul imaginarului. Nu constituie un divertisment, sau o evaziune, decât pentru conștiința banalizată, și îndeosebi pentru conștiința omului modern; în regiunile abisale ale sufletului, scenariile de inițiere își păstrează gravitatea și continuă să-și transmită mesajul, să-și opereze mutațiile.”² Basmul e un mit coborât în profan, supus unor schimbări culturale și de mentalitate.

Pe de altă parte, prin intermediul basmului îl descoperim pe Celălalt, se produce o deschidere spre alteritate. Povestea stabilește centrul lumii, dar și periferia acesteia, iar studiul antropologic asupra acestui fenomen implică psihanaliza, construcțiile și simbolurile imaginarului colectiv. Antropologia imaginarului, apelând la metafore, simboluri și imagini realizează o panoramare a temerilor și speranțelor speciei umane. Rolul medierii dintre teamă și speranță îi revine imaginarului, care este „*ansamblul imaginilor și al relațiile dintre imagini*” (subl. aut. – n.n.)³. Hans Peter Duerr afirmă că relația tradițională dintre „interior” și „exterior” reprezintă cel mai important proces din sociogeneza Occidentului. Societatea („interiorul”) și sălbăticia („exteriorul”) sunt interdependente și nu pot exista individual. Societatea depinde de sălbăticie, percepută ca un metasistem în care valorile sistemului sunt definite.⁴

1 Mircea Eliade, *Aspecte ale mitului*. În românește de Paul D. Dinopol. Prefață de Vasile Niculescu, București, Editura Univers, 1978, p. 187.

2 *Ibidem*, p. 189.

3 *Ibidem*, p. 20.

4 Cf. Hans Peter Duerr, *Traumzeit. Über die Grenze zwischen Wildnis und Zivilisation*, Frankfurt, Syndicat, 1978, pp. 55-56, Apud Ioan Petru Culianu, *Jocurile minții. Istoria ideilor, teoria culturii, epistemologie*. Ediție îngrijită de Mona Antohi și Sorin Antohi. Studiu introductiv de Sorin Antohi. Traduceri de Mona Antohi, Sorin Antohi, Claudia Dumitriu, Dan Petrescu, Catrinel Pleșu, Corina Popescu, Anca Vaideseșan, Iași, Editura Polirom, 2002, p. 172.

Odată cu scăderea importanței sălbăticiiei ca metasistem al valorilor societății, aceasta este împinsă spre inconștientul uman cu care ajunge să se identifice. Astfel, ceea ce era considerat „exterior” este interiorizat și devine „interiorul interiorului”. Paradoxal, dorința omului modern de a se distanța de periferic, de a accede la centru, nu face decât să aducă perifericul în centrul ființei sale. Scenariul de inițiere a fost mutat definitiv în inconștient, fiind o descoperire a Sinelui. Considerăm că acesta este rolul basmului în epoca modernă, este o adevărată metodă psihanalitică. Prin intermediul lui se realizează trecerea spre ceea ce fusese cândva considerat „exterior”. Redobândirea vârstei de aur a copilăriei se face printr-o introspecție, de cele mai multe ori involuntară, declanșată de recitarea unui basm, „asimilată unui farmec puternic”⁵, ce provoacă o prezență reală într-un alt timp și spațiu, *in illo tempore, illo loco*.

Universalitatea basmelor e o consecință a ceea ce Wittgenstein numea „spirit comun”, iar Jung arhetipuri, „forme și imagini colective care apar aproape pretutindeni pe pământ ca niște constituenți ai miturilor și, în același timp, ca produse individuale autohtone de origine inconștientă.” Sunt „idei originare preconștiente” ce „se pot reproduce spontan, chiar și atunci când orice posibilitate de transmitere directă este exclusă.”⁶

Având ca temă modalitățile de trecere dintre tărâmurii, nu ne-am propus o abordare hermeneutică doar a uneia dintre ele. Ceea ce dorim este o analiză în ansamblu a basmului ales pentru a exemplifica un anumit tip de trecere. Un studiu aprofundat al unei singure categorii ar fi putut constitui, în sine, subiectul unei lucrări. Am ales basmele pe care le-am considerat emblematice pentru ilustrarea unui hotar dintre lumi. Pe lângă colecțiile mai puțin cunoscute, dar deosebit de savuroase ale lui Simion Florea Marian și Ion Pop-Reteganul, am re-citit basmele lui Petre Ispirescu pe care am încercat să le privim dintr-o altă perspectivă. Poveștile copilăriei și-au revelat noi valențe, interpretarea mitemelor fiind un exercițiu intelectual și afectiv în egală măsură.

În basmele culese de I. Opreșan în secolul al XX-lea, sinteza de motive este uimitoare. Textele sunt extrem de condensate, conținând miteme din mai multe povești sau combinându-le, dând astfel naștere unor narațiuni inedite. Textul este mai scurt, dar păstrează canonul basmului, chiar dacă unele etape sunt aglutinate sau eliminate pur și simplu. Ele pot fi ghicite, reconstruite pe baza variantelor culese anterior. Un alt simptom al basmului secolului al XX-

5 Mircea Eliade, *Aspecte ale mitului*, p. 10.

6 Carl Gustav Jung, *Psychologies und Religion*, Zürich, 1940, Apud Ioan Petru Culianu, *Jocurile minții*, pp. 92-93.

lea este lipsa acurateții folosirii unor simboluri, datorată rupturii parțiale a omului modern de mentalitatea tradițională. Astfel, spre exemplu, semnificația alunului este confundată cu cea a stejarului (*Levizoara și Mugurel*, I. Oprișan).

Dar esența basmului rămâne neschimbată indiferent de timpurile istorice și de evoluția mentalității. Structurile din mentalul colectiv sunt păstrate, dar, cum era și normal într-un secol dominat de vizual, „preeminența o deține imaginea, mergând până acolo încât mitul însuși își pierde «povestea», rămasă ca tipar aproximativ, trăită la fel de aproximativ (...). Neuitând că imaginea «se comunică» și că, astfel, se intră în zona informaționalului, latura proliferării semnificațiilor sedimentate imagistic devine la rândul ei semnificativă deopotrivă pentru calitatea funcției de generare, ca și a celei de absorbție a sensurilor de către mental.”⁷

În capitolul intitulat „*La început a fost mitul*” - *abordare epistemologică și gnoseologică* am luat în discuție descendența mitică a basmului. Rolul mitului, precum cel al basmului, este de a reitera evenimentele din *illo tempore*, de a recâștiga timpul primordial și „gestul arhetipal al zeului creator”⁸ și deci, de a menține lumea în clipa începutului și de a valoriza „repetiția în raport cu schimbarea, identitatea în raport cu diferența.”⁹

Considerat, precum mitul, un text stereotip, basmului îi este ignorată dinamica datorată circulației și schimburilor la care este supus. Ceea ce face ca o povestire să fie mitică este repetarea, receptarea și gesturile care o însoțesc. Toate aceste caracteristici ale mitului sunt valabile în cazul basmului popular, transmis oral, într-un „dispozitiv ternar narat / naratar / narator”, de către un ex-naratar, devenit narator în cadrul transmiterii poveștii, ce are rolul de a o fixa prin actualizarea ei, și care, prin gestul său re-crează mitul.¹⁰

Am încercat să surprindem dimensiunea epistemologică și gnoseologică a basmului, deoarece considerăm că rolul lui este acela de a pune întrebări și de a stimula descoperirea unor răspunsuri care conduc la cunoașterea lumii și a Sinelui. Iar, așa cum spunea Constantin Noica, atunci „când pui o întrebare (...) «luminezi» lucrurile.”¹¹ Acestea sunt puse deci în lumină, dobândesc capacitatea de a deschide orizonturi, aduc o *suspendare*. Prin basm se ridică întrebarea „ce este?” lumea în care trăim și „cine suntem noi?” în această lume.

7 Mircea Braga, *Geografii instabile*, Sibiu, Editura Imago, 2010, p. 104.

8 Mircea Eliade, *Aspecte ale mitului*, p. 31.

9 Jean-Jacques Wunenburger, *Imaginarul*. Traducere de Dorin Ciontescu-Samfireag. Ediție îngrijită și prefață de Ionel Bușe, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2009, p. 90.

10 Robert-Dany Dufour, *Les Mystères de la trinité*, Paris, Gallimard, 1990, p. 145, Apud J.J. Wunenburger, *op.cit.*, p. 89.

11 Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei*, București, Editura Humanitas, 1996, p. 13.

Interogația „regenerează” realitate, o dublează, o oglindește oferindu-i o imagine răsturnată. Tot ceea ce ne înconjoară poate fi și este pus sub semnul întrebării, iar cu ajutorul ei lumea poate fi cunoscută, i se pot descoperi noi valențe și poate fi decodificată.

Pentru Constantin Noica, verbului „a fi” este cel care oferă cheia pentru descifrarea felului în care este percepută lumea. Poate de aceea toate basmele încep cu acest verb. „A fost odată ca niciodată” ar corespunde formulei „absolutizării în real”¹², „a fost să fie” (odată ca niciodată), care traduce experiența rațională a ființei asupra lumii în care se caută justificări. Încercarea omului de a înțelege lumea „lărgeste realul spre eventual, îl reface ca posibil, îl vede în imanența împlinirii lui ca real și îl contemplă apoi în realitatea lui săvârșită.”¹³ Dar toate aceste „trepte” ale percepției asupra realului nu sunt oare tot atâtea momente în evoluția spirituală a personajelor basmelor populare? Debutul drumului inițiativ este o „lărgire a realului spre eventual”, în care totul devine posibil. O nouă realitate, cea de dincolo de hotar, trebuie construită. Iar eroii asistă la geneza ei, fiind parte integrantă din aceasta, modelând, prin acțiunea lor, lumea în care ajung. Sunt intruși în această nouă realitate, percepuți ca periculoși tocmai pentru că apariția lor duce la o reconstrucție a lumii, care capătă noi reguli și noi coordonate. Finalul basmelor este o imagine a acestui univers desăvârșit tocmai pentru că devine o sinteză a trecutului și viitorului, plasat într-un prezent etern.

Capitolul *De la PERAS- la complexul peratologic*, propune o prezentare a *peratologiei*, ca știință a limitei, și a sistemului de relații dintre *peras* (limită), *poros* (traiecul dintre limite) și *peira* („experimentarea” limitei) care formează „complexul peratologic”. Am definit *hotarul din punct de vedere filosofic* făcând apel la Aristotel, Platon, Martin Heidegger, Friedrich Nietzsche, Constantin Noica și Gabriel Liiceanu. Clasificarea riturilor oferită de Arnold van Gennep și mitologia românească, depozitară a tot ceea ce înseamnă mentalitatea poporului român, au stat la baza *Definirii hotarului din punct de vedere antropologic și etnologic*.

În conștiința poporului român atingerea perfecțiunii trebuie să fie precedată de o imersiune în dezordinea originară, în Haosul precosmogonic în care se află toate cele ce nu sunt încă pregătite să se nască. Universul construit, sustras Haosului, este doar o fărâamă care tinde mereu spre forma inițială. Intruziunile Haosului în spațiul cosmicizat sunt numeroase. Fiii de împărați neputincioși, sau prințesele care-și încalcă promisiunile făcute tatălui sunt efemere întrupări ale haoticului într-un spațiu al ordinii. Acesta, mai vast și mai complex

12 *Ibidem*, p. 27.

13 *Ibidem*, p. 60.

decât universul construit, cuprinde premateria și protomateria din care se va crea universul, apele primordiale și întunericul care a precedat lumina creatoare de lume. Acesta este universul dinafara oecumeniei, perceput ca fiind al dezordinii deoarece nu este înțeles, al timpului deformat (în care un an ține trei zile), al spațiului amenințător și al personajelor care așteaptă încă intervenția divină pentru a fi desăvârșite.

Lumea de dincolo în mitologia română este o imersiune în precosmogonic, urmată de o integrare în paradisiac. Descinderile prin **prăpastie**, **podea**, **fântână** sau **mormânt** preced ascensiunile pe **arbori**, **munți** sau **scări** în **împărăția de dincolo de nori**. Astfel se realizează cunoașterea lumii și pregătirea tinerilor pentru asumarea sarcinii de a conduce tărâmul de la „mijloc de bine și de rău”. Din „magma primogenică a Hoasului”¹⁴ se construiește Cosmosul, cel care se va menține ca o enclavă. Basmul reflectă această percepție asupra lumii. Cetatea sau satul sunt întotdeauna înconjurate de spații neumblate, de **pustiul** premateriei, de **pădurea** de netrecut sau de **poduri** peste **ape**. Acestea delimitează spațiul construit de o altă lume spre care eroii tind pentru a o cuceri. În fapt acțiunile lor pot fi traduse prin dorința de extindere a Cosmosului în interiorul Haosului. Locul creatorilor originari, Fârtatul și Nefârtatul, făpturile antagonice, extracosmice este luat de „eroii civilizatori”. Asemeni fraților cosmocratori, personajele basmelor pornesc de la un centru al lumii cunoscute, de la *axis mundi*, și descoperă treptat secretele lumii necosmicizate în care pătrund. Odată cu descifrarea acestui spațiu găsesc explicații pentru propriul lor univers. Accidentalul, neprevăzutul, greșelile și frica fac parte din scenariul acestei descoperiri. Se poate spune deci că „la început a fost Haosul”, sinonim cu singularitatea¹⁵ dinaintea Big Bang-ului creator de Univers. Acest punct din care a început totul, infinit ca densitate și infinitezimal ca volum, este căutat de personajele basmelor, care încearcă să găsească o explicație a lumii așa cum este ea și a tot ceea ce există în lume.

Unde credem că este localizat ținutul de dincolo ține de o „transmitere cognitivă”, istorică, înțeleasă ca „o regândire activă a tradiției, bazată pe un simplu set de reguli” dependente de comunitate și de viziunea șamanică. Faptul că, inconștient, fiecare individ gândește în cadrul unei tradiții, și este „gândit” de către ea, explică supraviețuirea credințelor.

14 Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, București, Editura Republicii Socialiste România, 1987, p. 220.

15 „A point of infinite density and infinitesimal volume, at which space and time become infinitely distorted according to the theory of General Relativity. According to the big bang theory, a gravitational singularity existed at the beginning of the universe. Singularities are also believed to exist at the center of black holes.” (Punct cu densitate infinită și volum infinitezimal, în care timpul și spațiul devin infinit deformat, potrivit Teoriei Generale a Relativității. Potrivit Teoriei Big Bang-ului, o singularitate gravitațională a existat la începutul universului. Se crede, de asemenea, că există singularități în centrul găurilor negre.)
[.http://science.yourdictionary.com/singularity](http://science.yourdictionary.com/singularity)

Acestea ne dau certitudinea că „orice este gândit este experimentat și că orice este experimentat are un efect asupra a ceea ce este gândit.”¹⁶

Sub semnul *Lumii de hotar* am analizat basme care surprind diferite tipuri de pătrundere a eroilor pe tărâmul celălalt. Am grupat textele în funcție de planul în care se realizează trecerea, într-un *Imaginar al orizontalității*, sinonim unui *Drum spre marginile orizontului*, un *imaginar al ascensiunii* și unul *al coborârii*. **Podul**, perceput ca o răscruce dintre lumi¹⁷, **pustiul**, un spațiu descarnat la Nimicului¹⁸, **pădurea**, labirintul inconștientului¹⁹, **marea**, premateria lichidă²⁰ și **lumea de sub oglinda apei**, **heleșteul**²¹, sunt spații dincolo de care, în regimul imaginarii orizontalității, se întinde un alt tărâm.

Sorburile dintre lumi precum **prăpastia** sau groapa²², **podeaua**²³, **fântâna**²⁴ și **mormântul**²⁵ au semnificația unor *Metafore axiomatice ale imaginarii coborârii*. Sunt locuri liminare care dau persoanelor sentimentul desprinderii de lume înainte de pătrunderea într-un alt tărâm. Pe aceeași axă verticală am plasat *Imaginarul ascensiunii*, căruia i se subordonează **arborele cosmic**²⁶, **scara**²⁷, și **peștera** din munți²⁸. În același simbolism sideral se înscrie *tărâmul de dincolo de nori*²⁹, *ascensiunea spre Soare*³⁰ sau *urcarea în lumea reală*³¹.

Pentru înțelegerea cu adevărat a unui basm trebuie să facem apel la inconștient, la lucrurile pe care „le știm și nici nu știm că le știm”, potrivit expresiei lui Slavoj Žižek. Acestea trebuie aduse în lumină. Din străfundurile ființei noastre ies la iveală trăiri despre care nu știam că le avem, cunoștințe despre a căror existență nu aveam habar. Reluând lecturile copilărie, cu un minim efort, putem structura imaginile în arhetipuri și sparge codurile colective care conțin neliniștile, așteptările, nevoile și speranțelor noastre, fie că e vorba de vârsta copilăriei sau a maturității. Ontologic nu ne putem sustrage sentimentului de

16 Ioan Petru Culianu, *Călătorii în lumea de dincolo*. Traducere de Gabriela și Andrei Oișteanu. Prefață și note de Andrei Oișteanu. Cuvânt înainte de Laurance E. Sullivan (în românești de Sorin Antohi), Iași, Editura Polirom, 2007, pp. 49-50.

17 *Ileana Simziana*, colecția Petre Ispirescu.

18 *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, colecția Petre Ispirescu.

19 *Țugulea, fiul unchiașului și al mătușei*, Petre Ispirescu; *Ginerele împăratului Roșu*, Simion Florea Marian.

20 *Frumoasa Lumii*, I. Oprișan.

21 *Broasca țestoasă cea fermecată*, Petre Ispirescu.

22 *Fiul Iepeii*, Simion Florea Marian.

23 *Cele douăsprezece fete de împărat și palatul cel fermecat*, Petre Ispirescu.

24 *Măr și Păr*, Ion Pop-Reteganul.

25 *Sântu Nicolai*, Simion Florea Marian.

26 *Piciul ciobănașul și pomul cel fără căpătâi*, Petre Ispirescu; *Copacul-minune*, Josef Haltrich; *Bulimandă și Mândra-Lumei*, Simion Florea Marian.

27 *Porcul cel fermecat*, Petre Ispirescu.

28 *Zâna Zânelor*, Petre Ispirescu.

29 *Frumoasa Lumii, Viteaza Lumii*, I. Oprișan.

30 *Fata răpită de Soare*, I. Oprișan; *Levizoara și Mugurel*, I. Oprișan.

31 *Prăslea cel voinic și merele de aur*, Petre Ispirescu.

„mirare” metafizică în fața realității. Dar preferăm să ghicim realul în spatele unei construcții imaginare. Paradoxal, e mai ușor să descifrăm semne, simboluri, arhetipuri ce fac referire la un alt univers și abia apoi să le aplicăm lumii în care trăim. Proiectăm temerile și speranțele noastre unor ființe ce aparțin altor țărâhuri, sau altor galaxii, pentru ca apoi să le recuperăm prin intermediul imaginii celuilalt, eufemizate. Astfel interiorizăm alteritatea, transformăm exteriorul în chiar esența interiorului nostru.

Fie că e vorba de limita materială, a satului, de cea spirituală, a depășirii unui stadiu al existenței, hotarul reprezintă un loc al misterului, care provoacă spaimă, dar are și o deosebită putere de atracție. Iar basmul, în opinia noastră, surprinde ambivalența acestui simbol, devenit complex existențial. Acel „dincolo” ne provoacă imaginația și intelectul, ne trimite exact în „inconștientul colectiv” sau în imaginar, unde sperăm să găsim răspunsurile. Oricât de obiectiv și științific am privi lumea nu putem să ne sustragem atracției incontroleabile pe care o simțim pentru fantastic.

Suferim încă de „complexul lui Iona la cub”, doar că burta monstrului este acum mult mai mare, ceea ce face și mai dificilă evadarea. Iar această ieșire din sine se produce, paradoxal, printr-o imersiune în mental, în ființa noastră, unde sperăm să găsim celălalt țărâm. Este un exercițiu șamanic inversat care are același efect, intrarea în contact cu lumea de dincolo, vizualizarea propriului interior, dezmembrarea și re-crearea propriului corp și implicit a stării de beatitudine dată de bucuria regăsirii și a recuperării „vârstei de aur”.

VI. Bibliografie:

A. Antologii de basme:

1. Haltrich, Josef, *Sachsische Volksmarchen aus Siebenburgen – Basme populare săsești din Transilvania*. În românește de Gabriel Angelescu și Tatiana Constantinescu, Pitești, Editura Paralele 45, 2009.
2. Ispirescu, Petre, *Legende sau basmele românilor*, Timișoara, Editura Facla, 1984.
3. Ispirescu, Petre, *Basmele românilor*, volumul X, București, Editura Curtea Veche, 2010.
4. Marian, Simion Florea, *Basmele românilor*, volumul VI, București, Editura Curtea Veche, 2010.
5. Oprișan, I., *Basme fantastice românești*, vol I, *Fata răpită de Soare*. ediția a II-a, revăzută, București, Editura VESTALA, 2005.
6. Oprișan, I., *Basme fantastice românești*, vol II, *Frumoasa Lumii*. ediția a II-a, revăzută, București, Editura VESTALA, 2005.
7. Oprișan, I., *Basme fantastice românești*, vol III, *Inimă putredă*. ediția a II-a, revăzută, București, Editura VESTALA, 2005.
8. Oprișan, I., *Basme fantastice românești*, vol IV (2 vol.), *Basme superstițios-religioase*, București, Editura Vestala, 2006.
9. Oprișan, I., *Basme fantastice românești*, vol V, *Fata din icoană*, București, Editura VESTALA, 2006.
10. Oprișan, I., *Basme fantastice românești*, vol VI, *Busuioc și Siminoc*, București, Editura Vestala, 2006.
11. Oprișan, I., *Basme fantastice românești*, vol VII, *Țăpian și Țăpianca*, București, Editura VESTALA, 2006.
12. Oprișan, I., *Basme fantastice românești*, vol VIII-IX, *Basme ale înțelepciunii*,

- București, Editura VESTALA, 2009.
13. Opreșan, I., *Basme fantastice românești*, vol X-XI, *Basme nuvelistice*, București, Editura VESTALA, 2009.
 14. Pamfile, Tudor, Constantin Rădulescu Codin, *Basmele românilor*, volumul IX, București, Editura Curtea Veche, 2010.
 15. Pop-Reteganul, Ion, *Povești ardelenesti*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2005.
 16. Pop-Reteganul, Ion, *Basmele românilor*, volumul III, București, Editura Curtea Veche, 2010.
 17. Pop-Reteganul, Ion, *Povești ardelenesti. Basme, legende, snoave, tradiții și povestiri*. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Vasile Netea. Ediții critice de folclor, București, Editura Minerva, 1986.
 18. Robea, Mihail M., *Basme populare românești*, București, Editura Minerva, 1986.
 19. Slavici, Ioan, G. Dem. Teodorescu, *Basmele românilor*, volumul VIII, București, Editura Curtea Veche, 2010.
 20. Stăncescu, D., *Sur-Vultur. Basme culese din gura poporului [român]*, Ediție îngrijită, prefață și tabel cronologic de Iordan Datcu, București, Editura SAECULUM I.O., 2000.
 21. Vasilescu, Alexandru, I.C. Fundescu, *Basmele românilor*, volumul IV, București, Editura Curtea veche, 2010.

B. Bibliografie critică

a. Volume:

1. Aarne, Antti, *The Types of the Folktale*, Helsinki, Academia Scientiarum Fennica, 1964.
2. Aristotel, *Metafizica*. Traducere, comentariu și note Andrei Cornea, București, Editura Humanitas, 2001.
3. Bachelard, Gaston, *Apa și visele. Eseu despre imaginația materiei*. Traducere de Irina Mavrodin, București, Editura Univers, 1995.
4. Bachelard, Gaston, *Aerul și visele. Eseu despre imaginația mișcării*. Traducere de Irina Mavrodin. În loc de prefață: *Dubla legitimitate* de Jean Starobinski. Traducere de Angela Martin, București, Editura Univers, 1997.
5. Bachelard, Gaston, *Pământul și reveriile odihnei. Eseu despre imaginilor intimității*, Traducere, note și postfață de Irina Mavrodin, București, Editura Univers, 1999.
6. Bachelard, Gaston, *Psihanaliza focului*. Traducere de Lucia Ruxandra Munteanu. Prefață de Romul Munteanu, București, Editura Univers, 2000.
7. Barthes, Roland, *Mitologii*. Traducere și prefață de Maria Carpov, Iași, Editura Institutul European, 1997.
8. Băran, Sorin Ovidiu, *Motive precreștine în basmul popular românesc*. Teză de doctorat, coordonatori științifici prof. univ. dr. Mircea Braga și prof. univ. dr. Phillip Walter, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, 2011.
9. Bărbulescu, Mihai, *Interferențe spirituale în Dacia romană*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Tribuna, 2003.
10. Bertholet, Alfred, *Dicționarul religiilor*. Inițiat de Alfred Bertholet în colaborare cu Hans von Campenhausen. Ediție în limba română de Gabriel Decuble, după a patra ediție, revăzută și adăugită de Kurt Goldammer în colaborare cu Johannes Laube și Udo Tworuschka, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1995.
11. Benga, Ileana, *Intervalul de dincolo de hotare. Comunicare și liminaritate: între lumea de aici și tărâmul celălalt în cultura tradițională românească*. Teză de doctorat, coordonator științific prof. Dr. Ion Șeuleanu, Universitatea “Babes-Bolyai”, Cluj-Napoca.
12. Benoi, Luc, *Semne, simboluri, mituri*. Traducere de Smaranda Badiliță, București,

- Humanitas, 1995.
13. Bernea, Ernest, *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român*. Ediția a doua, revizuită, București, Editura Humanitas, 2005.
 14. Bârlea, Ovidiu, *Mică enciclopedie a poveștilor românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.
 15. Boia, Lucian, *Pentru o istorie a imaginarului*. Traducere din franceză de Tatiana Mochi, București, Editura Humanitas, 2000.
 16. Braga Corin, *De la arhetip la anarhetip*, Iași, Editura Polirom, 2006.
 17. Braga, Corin (coord.), *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma*, Iași, Editura Polirom, 2007.
 18. Braga, Mircea, *Geografii instabile*, Sibiu, Editura Imago, 2010.
 19. Caillois, Roger, *Omul și sacrul*. Ediție adăugită cu trei anexe despre sex, joc și război, în relațiile lor cu sacrul, cu o prefață la ediția a II-a (1949), cu o prefață la ediția a III-a (1963) și un cuvânt înainte al autorului. Traducere din limba franceză de Dan Petrescu, București, Editura Nemira, 1997.
 20. Candrea I.-A., *Lumea basmelor – Studii și culegeri de folclor românesc*, București, Editura Paideia, 2001.
 21. Cassirer, Ernst, *Filosofia formelor simbolice*, vol. I. *Limbajul*. Traducere din limba germană de Adriana Cînta, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.
 22. Cassirer, Ernst, *Filosofia formelor simbolice*, vol. II. *Gândirea magică*. Traducere din limba germană de Mihaela Bereschi, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.
 23. Chantraine, Pierre, *Dictionnaire ethymologique de la Langue Grecque. Histoire des mots*, Paris, Les Editions Klincksieck, 1977.
 24. Chauvais, Daniele; Siganon, Andre; Walter, Philip, *Questions de mythocritique. Dictionnaire*, Paris, Editions Imago, 2005.
 25. Chevalier Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*. Traducerea de Micaela Slăvescu, Laurențiu Zoicaș (coord.), Daniel Nicolescu, Doina Uricariu, Olga Zaicik, Irina Bojin, Victor-Dinu Vlădulescu, Ileana Cantuniari, Liana Repețeanu, Agnes Davidovici, Sanda Opreșcu, vol. I-III, București, Editura Artemis, 1995.
 26. Ciaușanu, Gh. F., *Superstițiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi și noi*, București, Editura SAECULUM I.O, 2007.

27. Coman, Mihai, *Mitologie populară românească I. Viețuitoarele pământului și ale apei*, București, Editura Minerva, 1986.
28. Coman, Mihai, *Sora Soarelui. Schiță pentru o frescă mitologică*, București, Editura Albatros, 1983.
29. Coman, Mihai, *Studii de mitologie*, București, Editura Nemira, 2009.
30. Courtes, Pierre, *Le Conte populaire: poetique et mythologie*, Paris, PUF, 1968.
31. Culianu, Ioan Petru, *Jocurile minții. Istoria ideilor, teoria culturii, epistemologie*. Ediție îngrijită de Mona Antohi și Sorin Antohi. Studiu introductiv de Sorin Antohi. Traduceri de Mona Antohi, Sorin Antohi, Claudia Dumitriu, Dan Petrescu, Catrinel Pleșu, Corina Popescu, Anca Vaidesegan, Iași, Editura Polirom, 2002.
32. Culianu, Ioan Petru, *Experiențe ale extazului. Extaz, ascensiune și povestire vizionară din elenism până în Evul Mediu*. Ediția a II-a. Traducere de Dan Petrescu, Prefață de Mircea Eliade, Postfață de Eduard Iricinschi, Iași, Editura Polirom, 2004.
33. Culianu, Ioan Petru, *Călătorii în lumea de dincolo*. Ediția a treia. Traducere de Gabriela și Andrei Oișteanu. Prefață și note de Andrei Oișteanu. Cuvânt înainte de Lawrence E. Sullivan (în românește de Sorin Antohi), Iași, Editura Polirom, 2007
34. Dana, Dan, *Zalmoxis de la Herodot la Mircea Eliade. Istorii despre un zeu al pretextului*. Prefață de Zoe PetreIași, Polirom, 2008.
35. Delaby, Laurence, *Șamanii tunguși*. Traducere din limba franceză de Liliana și Doru George Burlacu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.
36. Derenberg Mm. Ch. et Saglio Edm., *Le Dictionnaire des Antiquités Grecques et Romaines*, Tom I-III, Paris, Hachette, 1877.
37. Derenberg Mm. Ch. et Saglio Edm., *Le Dictionnaire des Antiquités Grecques et Romaines*, Tom IV-V, Paris, Hachette, 1919.
38. Derrida, Jacques, *Diseminarea*. Traducere și postfața de Cornel Mihai Ionescu, București, Univers enciclopedic, 1997.
39. Derrida, Jacques, *Of Grammatology*, Baltimore and London, The John Hopkins University, 1997.
40. Diel, Paul, *Le symbolisme dans la mythologie grecque. Étude psychanalytique*.

Préface de Gaston Bachelard, Paris, Editions Payot, 1952.

41. Dorflès, Gillo, *Estetica mitului (De la Vito la Wittgenstein)*, București, Editura Univers, 1975.
42. Dumézil, Georges, *Uitarea omului și alte eseuri. Douăzeci și cinci de schițe mitologice*. Traducere de George Anania, București, Editura Univers enciclopedic, 1998.
43. Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*. Traducere de Marcel Aderca. Postfață de Cornel Mihai Ionescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000.
44. Durand, Gilbert, *Introducere în mitologie. Mituri și societăți*. În românește de Corin Braga, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2004.
45. Durheim, Emile, *Formele elementare ale vieții religioase*. Traducere Magda Jeanrenaud și Silviu Lupescu. Cu o prefață de Gilles Ferreol, Iași, Editura Polirom, 1995.
46. Eliade, Mircea, *Aspecte ale mitului*. În românește de Paul G. Dinopol. Prefață de Vasile Nicolescu, București, Editura Univers, 1978.
47. Eliade, Mircea, *De la Zalmoxis la Genghis-Han. Studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei orientale*. Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura științifică și enciclopedică, 1980.
48. Eliade, Mircea, *Drumul spre centru*. Antologie alcătuită de Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu, București, Editura Univers, 1991.
49. Eliade, Mircea, Culianu Ioan Petru, *Dicționar al religiilor*. Cu colaborarea lui H. S. Wiesner. Traducere de Cezar Baltag, București, Editura Humanitas, 1993.
50. Eliade, Mircea, *Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios*. Prefață de Georges Dumézil. Traducere de Alexandra Beldescu, București, Editura Humanitas, 1994.
51. Eliade, Mircea, *Mefistofel și androginul*. Traducere de Alexandra Cuniță. București, Editura Humanitas, 1995.
52. Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*. Traducere și postfață de Cezar Baltag, București, Editura Univers Enciclopedic și Editura Științifică, 1999.
53. Eliade Mircea, *Mitul eternei reînțoarceri. Arhetipuri și repetate*. Traducere de Maria

- Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 1999.
54. Eliade, Mircea, *Tratat de istorie a religiilor*. Prefață de George Dumézil. Cuvânt înainte al autorului. Traducere din franceză de Mariana Noica, ediția a IV-a, București, Editura Humanitas, 2005.
55. Eliade, Mircea, *Mituri, vise și mistere*. Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.
56. Evseev, Ivan, *Dicționar de magie, demonologie și mitologie românească*, Timișoara, Editura Amarcord, 1997.
57. Faivre, Antoine, *Căi de acces la ezoterismul occidental*, vol. I-II. Traducere din limba franceză Ion Doru Brana, București, Editura Nemira, 2007.
58. Gauchet, Marcel, *Dezvrăjirea lumii. O istorie a religiei*. Traducere și postfață de Vasile Tonoiu, București, Editura Științifică, 1995.
59. van Gennep, Arnold, *Rituri de trecere. Studiul sistematic al riturilor de poartă și de prag, de ospitalitate, de adopție, de sarcină și de naștere, de copilărie, de pubertate, de inițiere, de ordinație, de încoronare, de logodnă și de căsătorie, de funeralii, de anotimpuri etc.* Traducere de Lucia Berdan și Nora Vasilescu. Studiu introductiv de Nicolae Constantinescu. Postfață de Lucia Berdan, Iași, Editura Polirom, 1996.
60. Ghinoiu, Ion, *Vârstele timpului*, București, Editura Meridiane, 1988.
61. Ghinoiu, Ion, *Obiceiuri populare de peste an - Dicționar*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1997.
62. Ghinoiu, Ion, *Panteonul românesc. Dicționar*, București, Editura Enciclopedică, 2001.
63. Gimbutas, Marija, *Civilizație și cultură. Vestigii preistorice în sud-estul european*. Traducere de Sorin Paliga. Prefață și note de Radu Florescu, București, Editura Meridiane, 1989.
64. Le Goff, Jacques (coordonator), *Omul medieval*. Traducere de Ingrid Ilinca și Dragoș Cojocaru. Postfață de Alexandru Florin Platon, Iași, Editura Polirom, 1999.
65. Gorovei, Artur, *Credinți și supersitiții ale poporului român*. Band 27 *Din viața poporului român: culegere și studii*, Editura Librariile Socec & Comp. și C. Sfetea, 1915.
66. Grumeza, Lavinia, *Necropole și morminte sarmatice de pe teritoriul Banatului (sec. I-*

IV p. Chr.). Teză de doctorat, coordonator prof. univ. dr. Florin Drașovean, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba-Iulia, 2013.

67. Hedeșan, Otilia, *Pentru o mitologie difuză*, Timișoara, Editura Marineasa, 2000.
68. Hedeșan, Otilia, *Poduri și valori rituale în Severni Kucaj*, în *Creștinismul popular între teologie și etnologie*. Editori: Avram Cristea și Jan Nicolae. Tipărită cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului ANDREI, Arhiepiscopul Alba Iuliei, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2007.
69. Heidegger, Martin, *Introducere în metafizică*. Traducere din limba germană de Gabriel Liiceanu și Thomas Kleininger, București, Editura Humanitas, 1999.
70. Heidegger, Martin, *Ființă și Timp*. Traducere din limba germană de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă, București, Editura Humanitas, 2003.
71. Jacobs, Joseph, *Celtic Fairy Tales* (1892). Illustrations by John D. Batten, London, Evinity Publishing, 2009.
72. Kant, Immanuel, *Critica rațiunii pure*. Traducere de Nicolae Bagdasar și Elena Moisuc. Ediția a III-a îngrijită de Ilie Pârvu, București, Editura Iri, 1998.
73. Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, București, Editura Albatros, 1983.
74. Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală. Mituri. Divinități. Religii*, București, Editura Albatros, 1995.
75. (coord.) Lecourt, Dominique, *Dicționar de istoria și filosofia științelor*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Traducere de Laurențiu Zaicas (coord.), Aliza Ardeleanu. Camelia Capverde, Antonia Cristinoi, Dana Ligia Ilin, Ileana Littera, Marius Roman, Elena Soare, Violeta Vintilescu, Iași, Editura Polirom, 2009.
76. Liiceanu, Gabriel, *Despre limită*, București, Editura Humanitas, 1997.
77. Liiceanu, Gabriel, *Despre limită*, București, Editura Humanitas, 2004.
78. Lévi-Bruhk, Lucien, *Experiența mistică și simbolurile la primitivi*. Traducere din limba franceză de Raluca Lupu-Oneț, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2003.
79. Lévi-Strauss, Claude, *Antropologie structurală*. Prefață de Ion Aluaș. Traducere din limba franceză de J. Pecher, București, Editura politică, 1978.
80. Lovinescu, Vasile, *Creangă și Creanga de Aur*. Ediție îngrijită de Florin Mihăescu și Roxana Cristian. Ediția a doua, București, Editura Rosmarin, 1996.

81. Lovinescu, Vasile, *Dacia Hiperboreană*, București, Editura Rosmarin, 1996.
82. Marian, Simion Florea, *Înmormântarea la români. Studiu etnografic*. Ediție îngrijită, introducere, bibliografie și glosar de Iordan Datcu, București, Editura SAECULUM I.O., 2000.
83. Marian, Simion Florea, *Nașterea la români. Studiu etnografic*. Ediție îngrijită, introducere, bibliografie și glosar de Iordan Datcu, București, Editura SAECULUM I.O., 2000.
84. Marian, Simion Florea, *Nunta la români. Studiu etnografic*. Ediție îngrijită, introducere, bibliografie și glosar de Iordan Datcu, București, Editura SAECULUM I.O., 2000.
85. Mauss, Marcel, Hubert Henri, *Teoria generală a magiei*. Traducere de Ingrid Ilinca și Silviu Lupescu. Prefață de Nicu Gavriluță, Iași, Editura Polirom, 1996.
86. Mesnil, Marianne, *Etnograful între șarpe și balaur*; Marianne Mesnil și Assia Popova, *Eseuri de mitologie balcanică*. Cuvânt înainte de Paul H. Stahl. Traducere în limba română de Ioana Bot și Ana Mihăilescu, București, Editura Paideia, 1997.
87. Nicoară, Simona, *Imaginar și istorie. Eseuri de Antropologie istorică*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2000.
88. Niculiță-Voronca, Elena, *Datinile și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*, Iași, Editura Polirom, 1998.
89. Nietzsche, Friedrich, *Nașterea filosofiei în epoca tragediei grecești*. Traducere și note de Mircea Ivănescu. Studiu introductiv de Vasile Muscă, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1992.
90. Nietzsche, Friedrich, *Amurgul idolilor*. Traducere de Vasile Frăteanu și Camelia Tudor. Note de Vasile Frăteanu, Cluj-Napoca, Editura ETA, 1993.
91. Noica, Constantin, *Trei introduceri la devenirea întru ființă*, București, Editura Univers, 1984.
92. Noica, Constantin, *Sentimentul românesc al ființei*, București, Editura Humanitas, 1996.
93. Oișteanu, Andrei, *Grădina de dincolo. Zoosophia*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980.
94. Oișteanu, Andrei, *MYTHOS SI LOGOS. Studii și eseuri de antropologie culturală*, București, Editura Nemira, 1998.

95. Oișteanu, Andrei, *Cosmos vs. Chaos. Myth and magic in Romanian traditional culture. A comparative approach*. Illustrated edition. Translated from Romanian by Mirela Adascalitei. Translation revised by Alexander Drace-Francis, Bucuresti, The Romanian Cultural Foundation, 1999.
96. Oișteanu, Andrei, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*. Ediție ilustrată, Iași, Editura Polirom, 2004.
97. Oprisan, I., *La hotarul dintre lumi. Studii de etnologie românească*, București, SAECULUM I.O., 2006.
98. Otto, Rudolf, *Sacrul. Despre elementul irațional din ideea divinului și relația lui cu raționalul*. În românește de Ioan Milea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.
99. Pamfile, Tudor, *Mitologie românească*. Ediție îngrijită, cu studiu introductiv și note asupra ediției de Mihai Alexandru Canciovici, București, Editura ALL, 1997.
100. Panea, Nicolae, Fifor, Mihai, *Cartea românească a morții – o hermeneutică a textului ritual funerar – Drobeta Turnu Severin*, Centrul Județean al Creației Populare Mehedinți, 1998.
101. Pavelescu, Gheorghe, *Pasărea suflet. Contribuții pentru cunoașterea culturii morților la românii din Transilvania*, Academia Română, „Anuarul Arhivei de Folklor”, VI. Publicat de Ion Mușlea, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile statului, Imprimeria națională, 1942
102. Pinchard, Bruno, *Meditații mito-logice*. Traducere de Dorin Ciontescu-Samfireag. Ediție îngrijită și prefață de Ionel Bușe, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2010.
103. Platon, *Opere complete II*. Ediție îngrijită de Petru Creția, Constantin Noica și Cătălin Partenie, București, Editura Humanitas, 2002.
104. Propp, Vladimir Iakovlevitch, *Morfologia basmului*. În românește de Radu Nicolau, București, Editura Univers, 1970.
105. Propp, Vladimir Iakovlevitch, *Rădăcinile istorice ale basmului fantastic*, București, Editura Univers, 1973.
106. Schullerus, Adolf, *Tipologia basmelor românești și a variantelor lor – Conform sistemului tipologiei basmului întocmit de Antti Aarne*, București, SAECULUM I.O., 2006.
107. Stahl, Paul Henri, *La dendolatrie dans le folklore et l'art rustique du XIX e siecle en*

Roumanie, Estratti dall' *Archivio Internazionale di Etnografia e Preistoria*, Vol. II (1959), Editrice S.A.I.E. – Torino

108. Stahl, Paul H., *Le sang et la mort*, în **Korper, Essen, und Trinken im Kulturstandnis der Balkanvolker**, Vom 19.-24. November 1989 in Hamburg Herausgegeben von Dagmar Burkhart Sonderdruck, OSTEUROPA-INSTITUT AN DER FREIEN UNIVERSITAT BERLIN, BALKANOLOGISCHE VEROFFENTLICHUNGEN, Herausgebenvon Norbert Reiter, Band 19, Berlin, 1991.
109. Șăineanu, Lazăr, *Basmelor românilor în comparație cu Legendele antice clasice și în legătură cu Basmelor popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice – Studiu comparativ*, București, Litp-Tipografia Carol Gobl, 1895.
110. Șăineanu, Lazăr, *Basmelor române în comparație cu legendele antice clasice și în legătură cu basmele popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice*. Ediție îngrijită de Ruxandra Niculescu. Prefață de Ovidiu Bârlea, București, Editura Minerva, 1978.
111. Taloș, Ion, *Gândirea mitico-religioasă la români. Dicționar*, București, Editura Enciclopedică, 2001.
112. Todorov, Tzvetlan, *Teorii ale simbolului*, București, Editura Univers, 1983.
113. Vulcănescu, Romulus, *Mitologie română*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987.
114. Vultur, Ioan, *Narațiune și imaginar. Preliminarii la o teorie a a fantasticului*, București, Editura Minerva, 1987.
115. Walter, Philippe, *Limba păsărilor. Mitologie, filologie și comparatism în mituri, basme și limbi ale Europei*. Traducere din limba franceză de Andreea Hopârtean și Corin Braga, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2007.
116. Wunenburger, Jean-Jacques, *Filozofia imaginilor*. Traducere de Muguraș Constantinescu. Ediție îngrijită și postfață de Sorin Alexandrescu, Iași, Editura Polirom, 2004.
117. Wunenburger, Jean-Jacques, *Viața imaginilor*. Traducere și prefață de Ionel Bușe, Cluj-Napoca, Editura Cartimpex, 1998.
118. Wunenburger, Jean-Jacques, *Imaginarul*. Traducere de Dorin Ciontescu-Samfireag. Ediție îngrijită și prefață de Ionel Bușe, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2009.

119.***, The Cambridge History of Literary Criticism, Cambridge University Press, 1995.

b. Documente electronice:

1. Enea, Silviu, *Necropole neolitice și eneolitice din România - Mărturii ale simbolismului puterii și ale organizării sociale*, <http://cimec.ro/Arheologie/gumelnita/necro/funerare.htm>
2. Nourai, Ali, *An Ethimological Dictionary of Persian, English, and other Indo-European Languages*, 2013, www.archive.org
3. Stephen Hawking, *A Brief History of Time*, www.youtube.com
4. Slavoj Žižek, *Lacanian Theology and Buddhism*, 2012, EGS, www.youtube.com
5. Slavoj Žižek, *Ontological Incompleteness in Painting, Literature and Quantum Theory*, 2012, EGS, www.youtube.com
6. www.science.yourdictionary.com
7. *Necropole neolitice și eneolitice din Romnia - Mărturii ale simbolismului puterii și ale organizării sociale* www.academia.edu
8. <http://anthropology.ua.edu/cultures/cultures.php?culture=Symbolic%20and%20Interpretive%20Anthropologies>
9. www.pantheon.org